

Sygn. akt XV Ca 849/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący sędzia Brygida Łagodzińska

sędzia Andrzej Adamczuk

sędzia Krzysztof Godlewski

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Plank-Fabiś

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 marca 2021 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko Z. F.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pile

z dnia 10 marca 2020 r.

sygn. akt I C 793/19

uchyla zaskarżony wyrok w punktach 1 i 3 i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Pile do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach w instancji odwoławczej.

Andrzej Adamczuk Brygida Łagodzińska Krzysztof Godlewski

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w elektronicznym postępowaniu upominawczym do Sądu Rejonowego (...) powód (...) z siedzibą w W. domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanego Z. F. kwoty 63 253,04 zł wraz z : odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty kapitału 59 080,90 zł od dnia 24 maja 2019 r. do dnia zapłaty, odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwoty 2 738,80 zł i od kwoty 1433,34 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także zwrotu kosztów procesu.

W dniu 11 czerwca 2019 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym (...) wydał nakaz zapłaty, orzekając zgodnie z żądaniem zawartym w pozwie.

W skutecznie wniesionym sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany Z. F. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu.

Sąd Rejonowy w Pile wyrokiem z dnia 10 marca 2020 roku w punkcie 1. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwoty: - 54 918,53 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 24 maja 2019

r. do dnia zapłaty oraz – 3 345,34 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty, w punkcie 2. oddalił powództwo w pozostałej części oraz w punkcie 3. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 314,53 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji:

W dniu 31 stycznia 2017 roku Z. F. zawarł z (...) z siedzibą w W. umowę kredytu konsumpcyjnego gotówkowego nr (...) na kwotę 69 156,29 zł przeznaczoną na sfinansowanie:

- a) potrzeb konsumpcyjnych kredytobiorcy
- b) prowizji bankowej za udzielenie kredytu płatnej jednorazowo w kwocie 15 006,92 zł
- c) składki ubezpieczeniowej z tytułu umowy ubezpieczenia na wypadek zgonu, całkowitej niezdolności do pracy albo hospitalizacji w wyniku nw-„(...)” Kredytobiorcy w kwocie 4 149,37 zł

Kredytobiorcę prócz spłaty kapitału, prowizji, składki na ubezpieczenie, obciążały odsetki od kapitału w łącznej wysokości 28 106,20 zł (8,95% w skali roku). Spłata kredytu miała nastąpić w 96 co miesięcznych ratach, płatnych do 10 dnia każdego miesiąca, począwszy od marca 2017 roku w wysokości 1 011,36 zł, nie licząc raty pierwszej wyrównawczej, która nie mogła być wyższa niż 1 183,29 zł. Zgodnie z § 7 umowy kredytodawcy przysługiwało oprocentowanie od zadłużenia przeterminowanego liczone jako odsetki maksymalne za opóźnienie. Powód miał prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia m.in. w przypadku opóźnienia kredytobiorcy z zapłatą pełnej raty, wynikającej z harmonogramu spłat za co najmniej jeden okres płatności pod warunkiem wezwania kredytobiorcy do spłaty zaległości w terminie nie krótszym niż 14 dni roboczych i braku spłaty zaległości w odpowiedzi na to wezwanie we wskazanym przez bank terminie (§ 9 ust. 1 pkt.1). Jako zabezpieczenie kredytu została ustalona cesja praw z ubezpieczenia na wypadek śmierci (§4). Do umowy powód złożył na odrębnym druku wnioski o zawarcie umowy ubezpieczenia. Suma ubezpieczenia z tytułu :

-zgonu, całkowitej niezdolności do pracy równa była 100% kwoty kredytu i wynosiła 69 156,29 zł

-z tytułu hospitalizacji wynosiła 18 000 zł (6 miesięcznych świadczeń, przy czym jedno świadczenie miesięczne równe było jednej racie, nie więcej jednak niż 3 000 zł)

Okres ochrony ubezpieczeniowej wynosił 12 miesięcy. Zakres ubezpieczenia objął całkowitą niezdolność do pracy albo hospitalizację oraz zgon. Ochrona na wypadek hospitalizacji obowiązywała, jeśli ubezpieczający nie spełniał bądź przestał spełniać warunki objęcia ochroną na wypadek całkowitej niezdolności do pracy. Ochrona ubezpieczeniowa kończyła się:

-z końcem okresu odpowiedzialności

-z dniem zgonu

-dla całkowitej niezdolności do pracy : z dniem wydania orzeczenia, z dniem wypłaty świadczenia, z dniem nabycia uprawnień do świadczeń emerytalnych lub rentowych,

-dla hospitalizacji –z chwilą wyczerpania limitu świadczeń

-z dniem odstąpienia od umowy kredytu

-z dniem wypowiedzenia lub odstąpienia od umowy ubezpieczenia.

Ponadto wniosek określał przypadki wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela. Pozwany oświadczył, że wnioskowanie o objęcie go ochroną ubezpieczeniową było dobrowolne. W dacie zawarcia umowy pozwany prowadził działalność gospodarczą w dziedzinie agentów i brokerów ubezpieczeniowych. W dniu 31 stycznia 2017 roku powód

udostępnił pozwanemu w całości kwotę kapitału kredytu tj. 65 006,92 zł. Pozwany od dnia 10 marca 2017 r. do dnia 10 grudnia 2018 r. dokonał na poczet spłaty kredytu wpłat na łączną kwotę 19 504,93 zł. Po dniu 10 grudnia 2018 r. pozwany nie dokonywał wpłat na poczet spłaty kredytu. Pismem z dnia 27 grudnia 2018 roku powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni od doręczenia zaległej kwoty 3 011,40 zł pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu. Pismo to zostało przesłane listem poleconym na adres zamieszkania pozwanego w P. przy ul. (...). Pismem z dnia 28 stycznia 2019 roku, doręczonym w dniu 18 lutego 2019 roku powód poinformował pozwanego o wypowiedzeniu umowy kredytu nr (...) z zachowaniem umownego okresu wypowiedzenia i postawieniu w stan wymagalności całości zadłużenia. W dniu 23 maja 2019 roku powód wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych banku, w którym określił zadłużenie pozwanego na łączną kwotę 63 253,04 w tym: tytułem należności głównej (niespłaconego kapitału) 59 080,90 zł, tytułem odsetek umownych za okres korzystania z kapitału w wysokości 8,95% od dnia 10 grudnia 2018 roku do dnia 24 marca 2019 roku 2 738,80 – zł, tytułem odsetek za opóźnienie naliczonych od kwoty niespłaconego kapitału w wysokości 14% za okres od dnia 10 grudnia 2018 roku do dnia 23 maja 2019 roku –1 433,34 zł Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych Sąd dokonał na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy, z których przeprowadzono dowód. Oceny dokumentów Sąd dokonał mając na względzie przepis art. 245 k.p.c. Biorąc pod uwagę, że dokumenty na które powoływał się bank zostały opatrzone podpisem, stanowiły one dowód z dokumentu prywatnego. Bynajmniej nie jest to dowód o niskiej wartości dowodowej tylko z tego powodu, że pochodzi od jednej ze stron. W orzecznictwie podnosi się, że dokument prywatny jest jednym z dowodów wymienionych w kodeksie postępowania cywilnego i podlega ocenie tak, jak wszystkie inne dowody. Może stanowić podstawę ustaleń faktycznych i wyrokowania. Materialna moc dowodowa dokumentu prywatnego zależy od jego treści merytorycznej, i o tej materialnej mocy dowodowej rozstrzyga sąd według ogólnych zasad oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Podobnie jak w wypadku innych dowodów, sąd ocenia, czy dowód ten ze względu na jego indywidualne cechy i okoliczności obiektywne zasługuje na wiarę, czy nie. Wynikiem tej oceny jest przyznanie lub odmówienie dowodowi z dokumentu waloru wiarygodności, ze stosownymi konsekwencjami w zakresie jego znaczenia dla ustalenia podstawy faktycznej orzeczenia (por. wyrok SN z 15 września 2011 r. II CSK 712/10, LEX nr 1129100). W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie miał wątpliwości co do prawidłowości danych zawartych w przedstawionych przez powoda dokumentach z racji ich wzajemnej zgodności. Jednakże podstawą do poczynienia odmiennych ustaleń co do wysokości zadłużenia pozwanego w porównaniu ze wskazywanym w dokumentach składanych przez powoda było nie tyle odmówienie im wiarygodności, ile uznanie postanowień umowy za abuzywne, co spowodowało modyfikację kontraktu. Całokształt zebranego materiału dowodowego wskazywał na to, iż: doszło do zawarcia między stronami umowy kredytu, powód wykonał swoje zobowiązanie, przekazując pozwanemu środki zgodnie z umową, a następnie wypowiedział umowę wobec niewywiązywania się przez pozwanego z obowiązku terminowej spłaty. Jednakże mając na uwadze konsekwencje modyfikacji kontraktu, okazało się, iż pozwany zobowiązany był do spłaty zobowiązania w niższej wysokości niż żądana przez powoda. Natomiast wykaz należności i wpłat (k.66) w zestawieniu z wyciągiem z ksiąg rachunkowych banku oraz pozwem wskazywały, że wbrew twierdzeniom pozwanego, koszty windykacji (791 zł i 812,92 zł) nie były dochodzone przez powoda ani nie miały wpływu na obliczenie zadłużenia pozwanego wskazanego w pozwie i wyciągu z ksiąg rachunkowych banku (gdyż nie były doliczone do kapitału wynoszącego w dacie wypowiedzenia umowy 59 080,90 zł i zwiększały saldo zadłużenia za okres po wypowiedzeniu umowy). Sąd Rejonowy pominął wniosek powoda zgłoszony w dniu 3 marca 2020 r. o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność zadłużenia pozwanego (k.84) na podstawie art. 217 §2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 listopada 2021r.), albowiem był on spóźniony. Pozwany kwestionował zadłużenie już w sprzeciwie od nakazu zapłaty i z chwilą doręczenia sprzeciwu wraz z zobowiązaniem do złożenia odpowiedzi, co nastąpiło w dniu 31 października 2019 r. (k.47 b), powód winien złożyć wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części. Zgodnie z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zgodnie z treścią art. 75 ust. 1 Prawa Bankowego w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu, albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu, albo wypowiedzieć umowę kredytu. Termin wypowiedzenia, o którym mowa w ust. 1, o ile strony nie określą w umowie dłuższego terminu wynosi 30 dni, a w razie zagrożenia upadłością

kredytobiorcy 7 dni (ust. 2). Natomiast zgodnie art. 78a Prawa Bankowego przepisy ustawy stosuje się do umów kredytu i pożyczki pieniężnej, zawieranych przez bank zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie. Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j.Dz.U. z 2014 r. poz. 1497). przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi. Ustawa z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim, zawiera szczególne postanowienia dotyczące wypowiedzenia kredytu odnawialnego, zatem w niniejszej sprawie znalazły zastosowanie przepisy art. 75 ust. 1 i 2 Prawa Bankowego. Jak wynikało z ustalonego stanu faktycznego strony zawarły umowę kredytu, powód wykonał swoje zobowiązanie, zaś pozwany zobowiązał się do spłaty kredytu w równych ratach kapitałowo – odsetkowych. Pozwany kwestionował wysokość zobowiązania, wymagalność całego roszczenia wskutek wypowiedzenia, jak również obciążenie pozwanego prowizją i składką ubezpieczeniową, które w jego ocenie stanowiły klauzulę abuzywną, z uwagi na rażące wygórowanie i naruszenie dobrych obyczajów oraz interesu konsumenta w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c., Nadto pozwany podnosił, iż postanowienie te stanowią obejście prawa w postaci przepisów o odsetkach maksymalnych. Zgodnie z treścią art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. postanowienia umowy niezgodnione indywidualnie z konsumentem nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Z kolei orzecznictwo europejskie stoi obecnie na stanowisku, że sąd powinien nawet z urzędu uwzględnić abuzywność klauzuli umownej. Powyższe w orzecznictwie przeważnie interpretuje się jako zastosowanie sankcji bezskuteczności działającej od samego początku, mocą samego prawa i branej pod uwagę przez sąd z urzędu (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7 - 8, poz. 87 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13 i z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16). W ramach interpretacji tego przepisu należy jednak uwzględnić przyjmowaną w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykładnię art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który nakłada na Państwa Członkowskie obowiązek zapewnienia, że „nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”. Z orzecznictwa tego wynika przede wszystkim, że z uwagi na rodzaj i wagę interesu publicznego stanowiącego podstawę ochrony udzielonej konsumentom w przepisach dyrektywy sąd krajowy ma obowiązek - od chwili gdy dysponuje niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych - zbadania z urzędu, czy klauzula ma charakter abuzywny i wyciągnięcia z tego konsekwencji (zob. np. zob. wyroki TSUE: z dnia 27 czerwca 2000 r., w połączonych sprawach C-240/98-C-244/98, Océano Grupo Editorial and Salvat Editores, ECR 2000/6/I-4941, pkt 35; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-168/05, Elisa Maria Mostaza Claro przeciwko Centro Movil Milenium SL, ZOTSiS 2006/10B-/I-10421, pkt 38; z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-243/08, Pannon GSM Zrt. przeciwko Erzsébet Sustikné Gyórfi, ZOTSiS 2009/6A-/I-4713, pkt 31 - 32; z dnia 9 lipca 2015 r. w sprawie C-348/14, Maria Bucura przeciwko SC Bancpost SA, EU:C:2015:447, pkt 41 - 44; z dnia 1 października 2015 r. w sprawie C-32/14, ERSTE Bank Hungary Zrt. v. Attila Sugár, ZOTSiS 2015/10/I-637, pkt 41 i n.). Nadto kompetencja sądu do zbadania z urzędu tego, czy klauzula w umowie jest postanowieniem nieuczciwym, stanowi w tej sytuacji zarówno środek do realizacji celu określonego w art. 6 dyrektywy 93/13, to znaczy uniemożliwienia związania konsumenta nieuczciwym postanowieniem, jak i do przyczynienia się do osiągnięcia celu art. 7 tej dyrektywy, ponieważ przeprowadzenie przez sąd z urzędu takiej oceny może działać jako czynnik odstrasżający oraz przyczynić się do zapobiegania nieuczciwym warunkom w umowach zawieranych pomiędzy konsumentami a sprzedawcami lub dostawcami (m.in. wyrok TS z dnia 21 listopada 2002 r., C-473/00; wyrok TS z dnia 27 czerwca 2000 r., C-240/98). W rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Nadto postanowienie umowne określane jako abuzywne nie może dotyczyć sformułowanych w sposób jednoznaczny

głównych świadczeń stron (zdanie 2 art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.). W niniejszej sprawie sporne pozostawało, czy przepis art. 385⁽¹⁾ k.c. ma zastosowanie do pozwanego, albowiem powód kwestionował, aby pozwanemu przysługiwał status konsumenta. Za konsumenta z mocy art. 22⁽¹⁾ k.c. uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Jak wskazuje powyższe unormowanie, konsumentem można być wyłącznie w zakresie czynności prawnych niezwiązanych bezpośrednio z własną działalnością gospodarczą lub zawodową. Decyduje brak związku danej czynności z wymienioną działalnością, a nie to, czy taka działalność jest w ogóle prowadzona przez osobę dokonującą czynności prawnej. Do uznania, że mamy do czynienia z konsumentem, wystarczy brak bezpośredniego związku czynności z działalnością gospodarczą lub zawodową; istnienie pośredniego związku nie wyklucza zatem uznania danej osoby za konsumenta. Pozwanego w ocenie Sądu Rejonowego należało uznać za konsumenta, albowiem jako osoba fizyczna zawarł z powodem (przedsiębiorcą) umowę główną kredytu konsumpcyjnego, która nie wiązała się bezpośrednio z jego działalnością gospodarczą (działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych) na podstawie wniosku o udzielenie kredytu wprost określonego jako kredytu konsumenckiego (k. 63). Jeśli chodzi o prowizję zastrzeżoną w umowie, to z mocy art. 69 ust. 1 Prawa bankowego stanowiła ona świadczenie główne stron umowy kredytu, które zostało jednoznacznie określone (przez oznaczenie kwota pieniężną), a przez to wyłączone było badanie wzorca umowy w aspekcie art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. Ponieważ jednocześnie mieściła się ona w granicach określonych w art. 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, wiążące dla stron pozostawały postanowienia umowy w zakresie obowiązku zwrotu przez pozwanego prowizji. Natomiast niedozwolonymi klauzulami umownymi były w ocenie Sądu Rejonowego postanowienia umowy nakładające na pozwanego obowiązek ponoszenia składki ubezpieczeniowej. Należy zauważyć, iż sama możliwość ubezpieczenia umowy jest dozwolona i została przewidziana w umowie o kredycie konsumenckim. Ubezpieczenie umowy kredytu na warunkach wynikających z niniejszej sprawy jest jednak przerzucaniem ryzyka, ciężaru i kosztów prowadzenia działalności przez kredytodawcę na pozwanego. Rażąca i to w znacznym stopniu w rozpoznawanej sprawie jest dysproporcja między czasem trwania umowy kredytu, a wysokością składki ubezpieczeniowej, którą pozwany został obciążony, sumą ubezpieczenia oraz czasem trwania ochrony ubezpieczeniowej. Nadto sama składka ubezpieczeniowa jawi się jako rażąco wygórowana, mając na względzie wysokość składek w funkcjonujących na rynku typowych umowach ubezpieczenia na wypadek śmierci, całkowitej niezdolności do pracy albo hospitalizacji. W umowie ubezpieczenia zastrzeżona została składka ubezpieczenia w wysokości 4 149,37 zł za okres ochrony wynoszący 12 miesięcy, a więc w wysokości ponad 345 zł miesięcznie przy sumie ubezpieczenia wynoszącej 69 156,29 zł. Wyżej wskazana składka stanowi blisko 6 % sumy ubezpieczenia, a zważywszy na okres obowiązywania umowy (96 miesięcy), poza ochroną ubezpieczeniową pozostawało 7/8 okresu trwania umowy. Obciążenie kosztami składki ubezpieczeniowej w tak znacznej wysokości jest działaniem nieuczciwym, nierzetelnym i sprzecznym z dobrymi obyczajami. Skoro zapisy umowy w tej części stanowią niedozwoloną klauzulę umowną, a powód nie wykazał, żeby zostały uzgodnione indywidualnie z pozwanym, nie są dla strony pozwanej wiążące. Zwyczajowo formę wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału stanowią odsetki, ewentualnie zapłata prowizji. Ustawodawca, aby przeciwdziałać ocenianemu negatywnie w świetle zasad współżycia społecznego zjawisku lichwy oraz aby chronić interesy słabszych uczestników obrotu gospodarczego, wprowadził przy tym do kodeksu cywilnego instytucję odsetek maksymalnych (art. 359 § 2⁽¹⁾ k.c.), których wysokość winna stanowić podstawowe odniesienie do oceny wysokości wynagrodzenia kredytodawcy ustalonego w umowie. Stopa tych odsetek, ustalana w odniesieniu do stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, a obecnie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego, odzwierciedla aktualny układ stosunków gospodarczych oraz „cenę” pieniądza w obrocie międzybankowym i poziom inflacji, zapewnia więc kredytodawcom godziwy zysk. Z drugiej strony jej wprowadzenie nie pozwala podmiotom silniejszym ekonomicznie na wykorzystywanie przymusowego położenia słabszej strony umowy. W związku z tym wynagrodzenie umowne na kwotę kredytu ustalone przez kredytodawcę zawierało się w granicach odsetek maksymalnych, zatem w tej mierze przysługiwało ono powodowi. W świetle powyższych uwag, z uwagi na częściowe niezwiązanie umową, stosunek łączący strony uległ modyfikacji. Powód powinien otrzymać od pozwanego:

- w zaokrągleniu kwotę 65 007 zł tytułem kapitału i prowizji / 69 156,29 zł - 4 149,37 zł (składka ubezpieczeniowa) /
- odsetki umowne w wysokości 8,95% w skali roku.

Na podstawie powszechnie dostępnego kalkulatora kredytowego (...), Sąd Rejonowy obliczył, że w takim przypadku suma spłat wyniosła 91 265,34 zł, a wysokość poszczególnych rat kształtowała się tak jak w poniższej tabeli.

Kwota kredytu zł Prowizja

Wysokość prowizji

Oprocentowanie kredytu % Okres kredytu

Rodzaj rat

prowizja:		15007 zł			
kwota kredytowana:		65 007 zł			
kwota do wypłaty:		50 000 zł			
suma spłat:		91 265,34 zł			
Nr odsetki kapitał rata					
1			484,84	465,84	950,68
2			481,37	469,31	950,68
3			477,87	472,81	950,68
4			474,34	476,34	950,68
5			470,79	479,89	950,68
6			467,21	483,47	950,68
7			463,61	487,07	950,68
8			459,97	490,71	950,68
9			456,31	494,37	950,68
10			452,63	498,05	950,68

11			448,91	501,77	950,68
12			445,17	505,51	950,68
13			441,40	509,28	950,68
14			437,60	513,08	950,68
15			433,77	516,91	950,68
16			429,92	520,76	950,68
17			426,03	524,65	950,68
18			422,12	528,56	950,68
19			418,18	532,50	950,68
<u>20</u>			<u>414,21</u>	<u>536,47</u>	950,68
21			410,21	540,47	950,68
22			406,17	544,51	950,68
23			402,11	548,57	950,68
24			398,02	552,66	950,68
25			393,90	556,78	950,68
26			389,75	560,93	950,68
27			385,56	565,12	950,68
28			381,35	569,33	950,68
29			377,10	573,58	950,68
30			372,82	577,86	950,68

31			368,52	582,16	950,68
32			364,17	586,51	950,68
33			359,80	590,88	950,68
34			355,39	595,29	950,68
35			350,95	599,73	950,68
36			346,48	604,20	950,68
37			341,97	608,71	950,68
38			337,43	613,25	950,68
39			332,86	617,82	950,68
40			328,25	622,43	950,68
41			323,61	627,07	950,68
42			318,93	631,75	950,68
43			314,22	636,46	950,68
44			309,47	641,21	950,68
45			304,69	645,99	950,68
46			299,87	650,81	950,68
47			295,02	655,66	950,68
48			290,13	660,55	950,68
49			285,20	665,48	950,68
50			280,24	670,44	950,68

51			275,24	675,44	950,68
52			270,20	680,48	950,68
53			265,13	685,55	950,68
54			260,01	690,67	950,68
55			254,86	695,82	950,68
56			249,67	701,01	950,68
57			244,44	706,24	950,68
58			239,18	711,50	950,68
59			233,87	716,81	950,68
60			228,52	722,16	950,68
61			223,14	727,54	950,68
62			217,71	732,97	950,68
63			212,24	738,44	950,68
64			206,74	743,94	950,68
65			201,19	749,49	950,68
66			195,60	755,08	950,68
67			189,97	760,71	950,68
68			184,29	766,39	950,68
69			178,58	772,10	950,68
70			172,82	777,86	950,68

71			167,02		783,66	950,68
72			161,17		789,51	950,68
73			155,28		795,40	950,68
74			149,35		801,33	950,68
75			143,37		807,31	950,68
76			137,35		813,33	950,68
77			131,29		819,39	950,68
78			125,18		825,50	950,68
79			119,02		831,66	950,68
80			112,82		837,86	950,68
81			106,57		844,11	950,68
82			100,27		850,41	950,68
83			93,93		856,75	950,68
84			87,54		863,14	950,68
85			81,10		869,58	950,68
86			74,62		876,07	950,69
87			68,08		882,61	950,69
88			61,50		889,18	950,68
89			54,87		895,82	950,69
90			48,19		902,49	950,68

91			41,45		909,24	950,69
92			34,67		916,01	950,68
93			27,84		922,85	950,69
94			20,96		929,72	950,68
95			14,02		936,67	950,69
96			7,04		943,64	950,68

Mając na uwadze powyższe zmodyfikowane postanowienia umowne, w dniu sformułowania przez powoda pisma wzywającego pozwanego do zapłaty i poprzedzającego wypowiedzenie umowy (27 grudnia 2018 r.) Sąd Rejonowy uznał, że pozwany pozostawał w opóźnieniu z zapłatą co najmniej jednej pełnej raty. Wymagalne były bowiem wówczas raty od 1-22 (ostatnia płatna 10 grudnia 2018 r.) zmodyfikowanej umowy na kwotę 20 914,96 zł, pozwany zapłacił natomiast 19 504,93 zł. Niedopłata wynosiła zatem 1 410,03 zł, podczas gdy jedna pełna rata zmodyfikowanej umowy maksymalnie 950,69 zł. Ponieważ po dniu 10 grudnia 2018 r. pozwany zaprzestał regulowania zobowiązania wynikającego z umowy kredytu, również w dniu sformułowania wypowiedzenia (28 stycznia 2019 r.), pozwany pozostawał w opóźnieniu z zapłatą co najmniej jednej pełnej raty (a konkretnie pełnych dwóch), tak, iż należało uznać, że wypowiedzenie to stało się skutecznie po upływie 30 dni od doręczenia, tj. z dniem 21 marca 2019 r. Dokonując obliczeń, w jakiej wysokości pozwany nie uregulował zobowiązania Sąd pierwszej instancji miał na względzie, że kwota 19 504,93 zł zapłacona przez pozwanego wyczerpywała 20 rat zmodyfikowanej umowy (19 013,60 zł) z pozostałością 491,33 zł. Kapitał zapłacony do raty 20 włącznie zmodyfikowanej umowy wyniósł 10 007,35 zł, a odsetki do raty 20 włącznie wyniosły 9 006,25 zł. Kwota 491,33 zł w pierwszej kolejności powinna być zarachowana zgodnie z umową na odsetki z raty 21 (410,21 zł), tak iż odsetki umowne należało uznać za zapłacone do kwoty 9 416,46 zł (czyli do 21 raty włącznie), pozostała zaś kwota 81,12 zł (491,33 zł - 410,21 zł) podlegała zaliczeniu na kapitał z raty 21, tak iż kapitał zapłacony wyniósł ostatecznie 10 088,47 zł (10 007,35 zł + 81,12 zł). Po dokonaniu powyższych operacji zasądzeniu na rzecz powoda podlegał kapitał w kwocie 54 918,53 zł (65 007 zł - 10 088,47 zł). Jeśli chodzi o żądanie zasądzenia odsetek umownych, to powód dochodził ich w kwocie 2 738,80 zł za okres od 10 października 2018 r. do 24 marca 2019 r. (czyli w ramach raty 20 płatnej 10 października 2018 do raty 25 płatnej 10 marca 2019 r. i w części raty 26). Jak wynikało z powyższych obliczeń, pozwany zapłacił odsetki do raty 21 włącznie, zatem powodowi należały się odsetki w ramach raty 22-25 i w części w ramach raty 26, a dokładnie do dnia wypowiedzenia umowy. Odsetki umowne w ramach rat 22-25 zmodyfikowanej umowy wyniosły 1 600,20 zł, a z raty 26 obliczone proporcjonalnie wyniosły 311,80 zł. W sumie zatem odsetki umowne za okres od 10 października 2018 r. do dnia 24 marca 2019 r. podlegały zasądzeniu w kwocie 1 912 zł. Odsetek maksymalnych za opóźnienie od zadłużenia przeterminowanego powód dochodził w kwocie 1 433,34 zł za okres od dnia 10 października 2018 r. do 23 maja 2019 r. Jak wynikało z przedstawionych powyżej obliczeń, zadłużenie przeterminowane powstało jednak dopiero z ratą 21 zmodyfikowanej umowy (kapitał z tej raty nie został w całości zapłacony) wymagalną 10 listopada 2018 r. Kapitał niezapłacony był wówczas do kwoty 54 918,53 zł (co nie uległo zmianie) i od tej kwoty za okres od dnia następnego, tj. 11 listopada 2018 r. do dnia wskazanego w pozwie (23 maja 2019 r.) powodowi należały się odsetki podwyższone (14%), które za wskazany okres wyniosły 4 107,61 zł. Ponieważ jednak powód dochodził z tego tytułu kwoty 1 433,34 zł, a Sąd nie mógł orzekać ponad żądanie z mocy art. 321 k.p.c., zasądzeniu podlegała kwota 1 433,34 zł. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda od pozwanego: kwotę 54 918,53 zł (kapitał, kwotę 3 345,34 zł jako sumę odsetek umownych i za opóźnienie (1 912 zł + 1 433,34 zł). Dalsze odsetki umowne w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od kwoty kapitału 54 918,53 zł

należały się powodowi za okres od dnia 24 maja 2019 r., zaś od kwoty 3 345,34 zł w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 3 czerwca 2019 r. i w takiej wysokości i za taki okres zostały zasądzone. Podstawę prawną rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek stanowiły postanowienia umowy (paragraf 7) i przepisy art. 481 k.c. i 482 k.c. Dalej idące żądanie podlegało oddaleniu. O kosztach procesu, Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., stosownie do wyniku sprawy, obciążając pozwanego kosztami procesu w 92%, a powoda w 8 %. Na koszty powoda złożyły się: opłata od pozwu 791 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł, koszty poświadczenia notarialnego pełnomocnictwa 4,92 zł w sumie 812,92 zł. Na koszty pozwanego złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym w stawce minimalnej tj. w kwocie 5 400 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i powiększone o 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. W sumie koszty procesu wyniosły zatem 6 229,92 zł, z czego pozwany powinien ponieść 92%, tj. 5 731,53 zł, a poniósł 5 417 zł. Pozwany został zatem zobowiązany do zapłaty powodowi kwoty 314,53 zł tytułem różnicy.

Apelację od wyroku wniósł pozwany zaskarżając wyrok w części co punktów I oraz III. Orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego art. 385¹§1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pkt 9 ustawy prawo bankowe, wyrażające się w przyjęciu, że prowizja stanowi główne świadczenie stron w ramach umowy kredytu, wobec czego postanowienia, które jej dotyczą nie mogą być poddane tzw. kontroli incydentalnej w rozumieniu art. 385¹§1 k.c. co skutkowało wadliwym uchynieniem się przez Sąd I instancji od przeprowadzenia takiej kontroli, która na gruncie stosunku prawnego łączącego strony była dopuszczalna, albowiem z uwagi opcjonalność, prowizja jako należne obok odsetek wynagrodzenie kredytodawcy nie stanowi głównego świadczenia stron umowy kredytu.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, względnie uchynienie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna i wyrok podlegał uchynieniu w zaskarżonej części z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy.

Zgodzić należy się z apelującym, że Sąd pierwszej instancji błędnie uznał prowizję zastrzeżoną w umowie za świadczenie główne stron umowy kredytu i w konsekwencji mając na uwadze, że prowizja została jednoznacznie określona przez oznaczenie kwotą pieniężną wyłączył badanie wzorca umowy w aspekcie art. 385¹§1 k.c. Zdaniem Sądu Okręgowego brak podstaw do uznania, że prowizja stanowi główne świadczenie stron. Poprzez „główne” świadczenia stron należy rozumieć przede wszystkim te, które stanowią essentialia negotii umowy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2004r., I CK 635/03, niepubl.). W przypadku umowy kredytu nawet wynagrodzenie uiszczane przez pożyczkobiorcę na rzecz pożyczkodawcy nie należy do essentialia negotii takiej umowy, przy czym wynagrodzeniem za udzielenie kredytu są zasadniczo odsetki kapitałowe. Tym bardziej nie sposób uznać za główne świadczenie pożyczkobiorcy prowizji lub innych tego typu opłat naliczanych przez udzielającego kredyt. Stwierdzić więc należy, że ustalona w przedmiotowej umowie o kredyt kwota prowizji nie stanowi świadczenia głównego w rozumieniu kodeksu cywilnego, a zatem postanowienia je regulujące podlegają kontroli sądowej, czy stanowią klauzule abuzywne. Tym samym wysokość prowizji podlegała badaniu w ramach art. 385¹§1 k.c. tj. czy postanowienie umowne zawiera niedozwolone postanowienia. Stosownie do art. 385¹ § 1 k.p.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Przy czym oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie

będące przedmiotem oceny – art. 385² k.p.c. Ponadto zgodnie z § 3 art. 385¹ k.c. nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Przy czym § 4 art. 385¹ k.c. przewiduje, że ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.

Z uwagi na to, że Sąd pierwszej instancji nie badał czy wysokość prowizji stanowiła niedozwolone postanowienie umowne, to tym samym nie rozpoznał istoty sprawy. Sąd pierwszej instancji winien zatem zbadać czy wysokość prowizji stanowi niedozwolone postanowienie umowne. Przy czym powyższa okoliczność ma znaczenie nie tylko dla określenia zakresu zobowiązania pozwanego, ale w szczególności dla ustalenia czy w chwili wypowiedzenia umowy kredytu przez powoda zostały spełnione przesłanki do jego wypowiedzenia. Umowa kredytu została zawarta 31 stycznia 2017 roku na okres 96 miesięcy tj. 8 lat. Sąd pierwszej instancji uznał natomiast, że w dniu sformułowania wypowiedzenia umowy kredytu 28 stycznia 2019 roku pozwany pozostawał w opóźnieniu z zapłatą jednej pełnej raty, a konkretnie pełnych dwóch i tym samym wypowiedzenie stało się skuteczne po upływie 30 dni od doręczenia tj. z dniem 21 marca 2019 roku. A zatem w przypadku o ile Sąd Rejonowy uzna po zbadaniu przesłanek z art. 385¹§1 k.c., że prowizja ma charakter abuzywny to koniecznym będzie ustalenie czy na dzień wypowiedzenia umowy kredytu pozwany pozostawał w opóźnieniu z zapłatą pełnej jednej raty zgodnie z §9 ust. 1 a umowy, która to zaległość uprawniała powoda do wypowiedzenia umowy z zachowaniem 30 – dniowego terminu okresu wypowiedzenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w punktach 1 oraz 3 i sprawę przekazał Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Andrzej Adamczuk Brygida Łagodzińska Krzysztof Godlewski